

végzés

A Kúria a testi sértés büntette és más bűncselekmény miatt ... és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Budai Központi Kerületi Bíróság 111.B.1143/2015/12. számú ítéletét, illetőleg a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 29.Bf.10171/2016/7. számú ítéletét ... I. rendű és ... II. rendű terheltek tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] A testi sértés büntette és más bűncselekmény miatt ... és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Budai Központi Kerületi Bíróság 2016. június 14-én meghozott és kihirdetett 111.B.1143/2015/12. számú ítéletében ... I. rendű terhelte és ... II. rendű terhelte bűnösnek mondta ki súlyos testi sértés büntetésében, mint társtetteseket [1978. évi IV. törvény - továbbiakban: korábbi Btk. - 170. § (1) és (2) bekezdés].
- [2] Ezért a bíróság az I. rendű és a II. rendű terhelteket 3-3 évre próbára bocsátotta. Rendelkezett a büntetőeljárás során lefoglalt bűnjelről, valamint a felmerült bűnügyi költség megfizetéséről.
- [3] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az I. rendű és a II. rendű terheltek és védőjük jelentettek be fellebbezést felmentés érdekében.
- [4] A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2016. november 30-án tartott nyilvános ülésen meghozott 29.Bf.10171/2016/7. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta:
Megállapította, hogy a ... I. rendű és ... II. rendű terhelte által elkövetett cselekmény megnevezése helyesen testi sértés büntette. A próbára bocsátás tartamát mindkét terhelte tekintetében 1 évre enyhítette. A bűnjelre vonatkozó rendelkezést pontosította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét az I. rendű és a II. rendű terheltek tekintetében helybenhagyta.
- [5] Az irányadó jogerős ítéleti tényállás szerint ... I. rendű terhelte és családja, valamint ... III. rendű terhelte között a kezdeti jó szomszédi viszony megromlott. A bűncselekmény elkövetésének idejére kimondottan haragos viszonyba kerültek.
- [6] ... III. rendű terhelte 2011. április 5-én este fél 8 körüli időben a ... szám alatt található és ... I. rendű terhelte, valamint ... osztatlan közös tulajdonában lévő ingatlan úgynevezett nyél részén tartózkodott és az I. számú tanúval e rész füvesítését végezték. Ekkor érkezett, az ingatlanból már közel egy éve kiköltözött ... I. rendű terhelte a feleségével, valamint ... nevű lányával és a korábban az általuk használt házrész teraszához mentek.
- [7] Nem sokkal később a helyszínre érkezett ... II. rendű terhelte, aki szülei kérésére érkezett az ingatlanra. Az I. számú tanú, majd a tőle kb. 10 méterre tartózkodó III. rendű terhelte mellett elhaladt, és a füvesített rész sarokrészét levágva a kertkapuhoz ment. Ezt észlelve III. rendű terhelte a II. rendű terhelte után lépett és őt a füves részről a kerítéshez lökte, miközben szóban felelősségre vonta, miért lépett a frissen telepített ágyásra. A

II. rendű terhelt ekkor III. rendű terheltet arcul ütötte, majd közöttük dulakodás alakult ki.

- [8] Ezt észlelve ... I. rendű terhelt a helyszínre sietett és az eseményekbe bekapcsolódott. A dulakodás során III. rendű, ... I. rendű terheltet ököllel arcul ütötte, melynek következtében annak arca a szájrésznél felrepedt. Az események folyamatában a résztvevők helyzete többször változott, a dulakodás félbeszakadt, a szóváltás folytatódott, majd a dulakodás újrakezdődött. A dulakodás menetében ... II. rendű terhelt ... III. rendű terheltet hátulról megragadta, mire ... III. rendű terhelt a földre került, oly módon, hogy lábai és kezei kitekert állapotban, a teste alá kerültek. ... I. rendű terhelt ekkor a földön fekvő ... III. rendű terheltet rugdosni, lábát taposni kezdte, miközben a II. rendű terhelt a sértettet a földre szorította. E helyzetéből szabadulva ... III. rendű terhelt felállt és ... II. rendű terheltet ököllel homlokra ütötte. Ekkor I. rendű terhelt lánya a hátratántorodó II. rendű terhelt és a III. rendű terhelt közé állt, felszólítva őket a dulakodás abbahagyására. Ezt követően a terheltek között már csak rövid szóváltás volt.
- [9] ... I. rendű és ... II. rendű terhelt bántalmazása következtében ... III. rendű terhelt a bal térd külső oldalán két tenyérnyi vérömlenyt, jobb vállán 5 cm-es vérömlenyt, illetve a jobb térdkalács proximális harmadában elmozdulás nélküli, ferde törését, valamint a jobb combcsont belső büttyének zúzódását és porcfelszín sérülését szenvedte el, mely sérülések büntető gyógytartama a nyolc napot meghaladja.
- [10] ... III. rendű terhelt bántalmazása következtében ... II. rendű terhelt a jobb kéz középső ujján, 1 cm-es felszíni hámsérülést, bal csuklóján és alkarján 2-3 cm-es hámsérülést, a homlokán enyhe duzzanatban megnyilvánuló lágyrész sérülést, valamint az ambuláns lap tanúsága szerint agyrázkódást szenvedett el, mely sérülések büntetőjogi gyógytartama 8 napon belüli.
- [11] ... I. rendű terhelt az arc és rágóizület területének nyílt, az alsó ajak zúzott sebzését szenvedte el, mely sérülés büntetőjogi gyógytartama 8 napon belüli.

II.

- [12] A jogerős ítélet ellen ... I. rendű és ... II. rendű terheltek védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján.
- [13] Az indítvány szerint az ügyben eljáró bíróságok a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével, a korábbi Btk. 29. § (1) bekezdésében meghatározott büntethetőséget kizáró ok ellenére állapították meg az I. rendű és II. rendű terheltek büntetőjogi felelősségét, mivel ők a terhükre rótt bűncselekmény elkövetésekor jogos védelmi helyzetben voltak.
- [14] A felülvizsgálat során irányadó tényállás alapján az eljáró bíróságok téves indokolással állapították meg, hogy a jogos védelmi

helyzet már megszűnt a III. rendű terhelt bántalmazásakor. A jogos védelmi helyzet ugyanis mindaddig fennáll, amíg a megtámadott okkal tarthat a támadás folytatásától.

- [15] A megállapított tényállás szerint a III. rendű terhelt a II. rendű terhelt első útését követően nem hagyott fel támadásával. A felek között ekkor dulakodás alakult ki. Ebbe avatkozott bele az I. rendű terhelt, akitől az adott helyzetben nem volt elvárható, hogy a beavatkozással mindaddig várjon, amíg kiderül, hogy bántalmazott gyermeke, a II. rendű terhelt meg tudja-e védeni magát, vagy sem.
- [16] A védő szerint a III. rendű terhelt kitartó támadási szándékára lehet következtetni abból is, hogy erőszakos, támadó magatartásával még az I. rendű terhelt beavatkozásakor sem hagyott fel. Amennyiben pedig a jogtalan támadás folyamatos, a védekezés folyamatossága nem eredményezi azt, hogy a jogos védelmi helyzet megszűnik, azaz a védekező a jogtalanság talajára kerül (BH 2013.31.).
- [17] A töretlen bírói gyakorlatra utalva kihangsúlyozta a védő, hogy a jogos védelmi helyzet megítélésénél az eseményeket folyamatukban kell értékelni. Jelen ügyben a felek között évekre visszanyúló haragos viszony volt. A III. rendű terhelt zaklatta az I. rendű és II. rendű terheltek családját, több alkalommal tett élet, testi épség ellen irányuló fenyegetéseket. Ebből következően a felülvizsgálati indítvánnyal érintett két terhelt alappal tarthatott attól, hogy a III. rendű terhelt támadása súlyos sérülés okozására irányul. A védő hivatkozott arra is, hogy habár az I. rendű és a II. rendű terhelt büntetőjogi felelősségét mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság lényegében a jogos védelmi helyzet túllépéséért állapította meg, az ügyben eljáró bíróságok nem foglalkoztak a korábbi Btk. 29. § (2) bekezdésében írt rendelkezéssel, és nem vizsgálták, hogy amennyiben megállapítható lenne a két terhelt esetében a jogtalan támadás elhárításához szükséges mérték túllépése, erre ijedtségből vagy menthető felindulásból került-e sor. Álláspontja szerint önmagában az a körülmény, hogy az I. rendű és a II. rendű terhelt együttesen léptek fel a III. rendű terhelttel szemben, nem tekinthető a szükséges mérték túllépésének annál is inkább, mivel együttesen sem okoztak a III. rendű terheltnak súlyosabb sérülést, mint amilyenek az elhárítására törekedtek.
- [18] A védő minderre figyelemmel indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott ügydöntő határozatokat változtassa meg, és ... I. rendű, valamint ... II. rendű terhelteket az ellenük emelt vád alól - büntethetőséget kizáró okból - mentse fel.
- [19] A Legfőbb Ügyészség a BF.585/2017. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt nem tartotta alaposnak.
- [20] Nyilatkozata szerint az eljáró bíróságok törvényesen következtettek arra, hogy ... I. rendű, valamint ... II. rendű terheltek a cselekmény elkövetése során nem voltak jogos védelmi helyzetben. A megállapított és irányadónak tekintendő tényállás szerint ... III. rendű terhelt ... II. rendű terheltnak azt a magatartását kifogásolta, hogy nevezett a gyalogos közlekedése során nem kerülte

ki a III. rendű terhelt által frissen füvesített területet, annak sarokrészét levágva ment a kertkapuhoz.

- [21] Tény, hogy a tettlegességet a III. rendű terhelt kezdte, mivel a II. rendű terhelt magatartásán felháborodott. A III. rendű terhelt azt követően, hogy ... II. rendű terheltet a füves részről a kerítéshez lökte, szóban is felelősségre vonta őt azért, hogy miért lépett a frissen telepített ágyásra. Ebből következően mind az I. rendű, mind a II. rendű terheltnek egyaránt tisztában kellett lennie azzal, hogy a III. rendű terhelt - egyébként nyilvánvalóan jogszerűtlen - erőszakos magatartásának mi volt a kiváltó oka, illetve azzal is, hogy annak célja elsősorban a II. rendű terhelt eltávolítása volt a füvesített területről.
- [22] Amint arra az ügyben eljáró bíróságok is utaltak az ügydöntő határozatokban, az még elfogadható, hogy ... II. rendű terhelt az események ezen pillanatában, tehát közvetlenül a lökés elszenvedése után még jogos védelmi helyzetben volt, így az a tény, hogy a III. rendű terheltet arcul ütötte nem értékelhető a terhére. Ezt követően azonban, a kölcsönös dulakodás során a jogos védelem már semmiképpen sem állt fenn. Az I. rendű és II. rendű terheltek nem csupán (és nem elsősorban) a jogos védelem mértékét lépték túl, esetükben sokkal inkább időbeli túllépés állapítható meg. Az irányadó tényállás szerint a felek közötti tettlegesség több alkalommal abba maradt, majd újrakezdődött. Annak volt egy olyan szakasza is, amikor az I. rendű és II. rendű terheltek a földre került III. rendű terhelttel szemben alkalmaztak erőszakot.
- [23] A megállapított tények alapján egyértelműen arra lehet következtetni, hogy sem ... I. rendű, sem ... II. rendű terheltek nem törekedtek a tettlegesség befejezésére, hanem annak folyamatába ismétlődően bekapcsolódva már maguk is a jogtalanság talaján álltak.
- [24] A Legfőbb Ügyészség ezért azt indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján ... I. rendű és ... II. rendű terheltek tekintetében hatályában tartsa fenn.

III.

- [25] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata szerint tanácsulésen bírálta el.
- [26] A Kúria - annak előrebocsátása mellett, hogy a felülvizsgálati eljárás nem megismétlése az eljárásnak - mindenekelőtt abból indult ki, hogy a felülvizsgálat olyan rendkívüli jogorvoslat, amely a jogerős ügydöntő határozattal szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja. A felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, s ezért a felülvizsgálati indítványban a jogerős határozat által megállapított tényállás nem támadható. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapul vételével vizsgálható. Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. § (1) bekezdés, 388. § (2)

bekezdés].

- [27] A tényállás irányadósága azt jelenti, hogy a felülvizsgálat során nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására.
- [28] A Kúria utal egyúttal arra is, hogy a Be. 423. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítványt – a Be. 416. § (1) bekezdés e) és f) pontjában meghatározott esetek kivételével – a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. Ennek megfelelően a Kúriának a felülvizsgálati eljárásban ugyanazt a Btk.-t kell alkalmaznia, mint amit a megtámadott határozatában a bíróság alkalmazott.
- [29] Az I. rendű és a II. rendű terheltek érdekében felülvizsgálati indítványt benyújtó védő a felülvizsgálati indítvány jogszabályi alapjaként a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára hivatkozott.
- [30] A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen – egyebek mellett – akkor van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor. A jogos védelem megítélése kifejezetten anyagi jogkérdés.
- [31] A Kúria nem értett egyet a védő érvelésével abban, hogy a jogerős ítéletben rögzített tényállás alapján az I. rendű és a II. rendű terheltek bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak a megsértésével került sor.
- [32] A korábbi Btk. 29. § (1) bekezdése szerint nem büntethető, akinek cselekménye a saját, illetőleg a mások személye, javai vagy közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.
- [33] A Legfelsőbb Bíróság (a Kúria jogelődje) 15. számú Irányelvének III. pontjában foglaltak értelmében minden ügyben csak a történések folyamatának egészét figyelembe véve, a cselekménysor összefüggő vizsgálata alapján ítéelhető meg, hogy a véghezvitel időpontjában a jogos védelmi helyzet fennállott-e.
- [34] Ez valójában két objektív körülmény, egyrészt a történések időbeliségének, másrészt az eseménysor tartalmának a vizsgálatát jelenti. Következésképpen a jogos védelem megállapítása, illetve az adott, bűncselekményt megvalósító magatartás jogszerűségének kérdése akkor merülhet fel, ha az már megindult, folyamatban lévő jogtalan támadás leküzdésére, vagy jogellenes támadás közvetlenül fenyegető veszélyének az elhárítására irányul.
- [35] A védő arra hivatkozott indítványában, hogy a jogtalan támadásra éveken át tartó zaklatást és fenyegetést követően kerül sor, ezért az I. rendű és a II. rendű terheltek tartottak a III. rendű terhelt magatartásától. Ez a hivatkozás azonban a jogos védelmet nem

alapozza meg. Általános fenyegetettség érzése, valamely jogtalan támadás bekövetkezhetőségének távoli veszélye ugyanis jogos védelmi helyzetet nem alapoz meg (BH 1995.685., BH 2002.212., BH 2003.50.).

- [36] A Legfőbb Ügyészség álláspontjához kapcsolódóan a Kúria is hivatkozik az élet és a testi épség büntetőjogi védelméről szóló 15. számú Irányelv III.1. pontjában foglaltakra. Abban a Legfelsőbb Bíróság leszögezte, hogy nincs helye jogos védelmi helyzet megállapításának a jogtalan támadás befejezése után, ha újabb támadás veszélye közvetlenül nem fenyeget. Rámutatott továbbá az irányelv arra is, hogy jogos védelem esetében a támadás-elhárítás - mint cél - szabja meg a határt.
- [37] Az irányadó tényállásban rögzített teljes egész eseménysor elemzéséből a Kúria arra következtetett, hogy az I. rendű és a II. rendű terhelt nem volt jogos védelemben a terhére rótt bűncselekmény elkövetésekor.
- [38] Azt a kérdést, hogy a jogos védekezés szükségessége egy bizonyos időpontban fennállt-e, az eset objektív körülményei, és nem az elkövető szubjektív érzései alapján kell megítélni. A jogos védelmi helyzet mindig a jogtalan támadó, illetve jogtalan támadással közvetlenül fenyegető magatartás és az elhárító magatartás egymáshoz való viszonyában értékelhető, amelynek kezdetét a jogtalan támadás, illetve jogtalan támadással közvetlenül fenyegető magatartás határozza meg.
- [39] Amint azt a 4/2013. Büntető jogegységi határozat 1. pontja tartalmazza, a jogtalan támadás általában erőszakos, az elhárító cselekmény pedig mindig kényszerű. Amennyiben a jogtalan támadás ténye megállapítható, úgy az elhárítás szükségessége nem vitatható. A védekező cselekmény jogszerűségének egyetlen kritériuma a szükségesség.
- [40] Az irányadó tényállás szerinti eseménysort elemezve a Kúria - egyezően az eljáró bíróságok, illetve a Legfőbb Ügyészség álláspontjával - arra következtetett, hogy az események sorozatát a III. rendű terhelt szándékos tetteletes magatartása indította, miután a II. rendű terhelt magatartásán - aki a frissen füvesített területen áthaladva ment a kertkapuhoz - felháborodott. Ezért lökte őt a füves részről a kerítéshez, és szóban is felelősségre vonta.
- [41] A III. rendű terhelt magatartásának indítéka a jelenlévők előtt ismert volt. A II. rendű terhelt meglökésekor a II. rendű terhelt jogos védelmi helyzetben volt, így az a magatartása, hogy a III. rendű terheltet ekkor arcul ütötte, még nem értékelhető a terhére. Az ezt követő események tekintetében azonban az állapítható meg, hogy akkor már mind kettő - az I. rendű és a II. rendű - terhelt a jogtalanság talaján állt.
- [42] A II. rendű és a III. rendű terheltek között az előzmények után dulakodás alakult ki. Ebbe kapcsolódott bele az I. rendű terhelt, akit eközben a III. rendű terhelt ököllel arcul ütött. Következetes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy nem állapítható meg jogos védelmi helyzet annak javára, aki dulakodás során válik kölcsönös résztvevőjévé az erőszaknak (BJD 2473.).

- [43] A Kúria a teljesség igényével utal arra, hogy a terheltek minden ténybeli alapot nélkülöző képzetére alapozottan nem valósult meg a terheltek javára a vélt jogos védelem, valójában a tévedés sem.
- [44] „A jogos védelem és a vélt (putatív) jogos védelem abban nem különbözik, hogy a cselekvő egyaránt jogos cél elérésére törekszik, ám amíg az előbbi esetben az ennek alapjául szolgáló feltételek (a jogtalan támadás, illetve annak közvetlen veszélye) objektíve fennállnak, az utóbbi esetben ellenben nem: az elkövető a kialakult helyzet félreértéséből eredően csupán úgy véli, hogy jogszerűen cselekszik. A vélt jogos védelem kapcsán tehát a tévedés jelentkezhet egyfelől a jogos védelem előfeltételeinek téves megítélésében (amikor az elkövető a sértett mozdulatát támadásként vagy annak közvetlen veszélyeként értékeli, holott erről valójában nincs szó), másfelől abban, hogy az elhárítás bizonyos intenzitását tartja - tévesen - szükségesnek azért, mert helytelenül mérte fel a feltételezett támadás jellegét, erejét vagy veszélyességét (BH 1997.427.).
- [45] Miután az irányadó tényállás szerint a szakaszosnak mondható dulakodás során a tettelegesség tekintetében a III. rendű terhelttel szemben fellépő I. rendű és II. rendű terhelt került erőfölénybe, hiszen a földre került III. rendű terhelttel szemben közösen alkalmaztak erőszakot, az események e szakaszától kezdve már ők is a jogtalanság talaján álltak.
- [46] Az I. rendű és a II. rendű terhelt tehát a cselekménye megvalósításának időpontjában nem volt jogos védelmi helyzetben. Erre tekintettel a védő felülvizsgálati indítványában ugyancsak hivatkozott ijedtség, vagy menthető felindulás vizsgálata fel sem merülhet.
- [47] ... I. rendű és ... II. rendű terheltek bűnösségének a megállapítása és cselekményének jogi értékelése összhangban áll a büntető anyagi jog szabályaival.
- [48] A Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból lefolytatott vizsgálatra figyelemmel a Kúria azt is megállapította, hogy az ügyben eljáró első- és másodfokú bíróságok nem követtek el a fenti törvényhely szerint értelmezhető eljárási szabálysértést.
- [49] A kifejtettek alapján a Kúria az I. rendű és a II. rendű terhelt érdekében benyújtott felülvizsgálati indítványt alaptalannak találta, ezért annak nem adott helyt, és a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatot - a Be. 426. §-a alapján - mindkét terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.
- [50] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja zárja ki.
- A Be. 418. § (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdés e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. § (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó

határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2017. november 16.

Dr. Molnár Gábor Miklós s.k. a tanács elnöke, Dr. Krecsik Eldoróda
s.k. előadó bíró, Dr. Polgár András s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:
Lévai Viktória
tisztviselő